

Säkerhetskultur – Vad, varför och hur?

Sixten Nolén - Kompetenscentrum HF/MTO, Transportstyrelsen

Vad är säkerhetskultur för Transportstyrelsen?

Transportstyrelsens definition

Säkerhetskultur handlar om **en organisations gemensamma sätt att tänka och agera i förhållande till risk och säkerhet**, det vill säga hur en organisation prioriterar och faktiskt arbetar med risker och säkerhet kopplat till sin verksamhet.

Sju säkerhetskulturområden

1. Rapportering kultur
2. Rättvis kultur
3. Lärande kultur
4. Säkerhetsengagemang
5. Kommunikation
6. Resurser och kompetens
7. Systematiskt säkerhetsarbete

Centrala grundområden

- **Rapporterande kultur**

- Rapporterar och vet vad och hur
- Uppmuntran och återkoppling

- **Rättvis kultur**

- Att man vågar rapportera
- Rättvis behandling utan syndabockstänkande
- Tydliga gränser

- **Lärande kultur**

- Lära av fel, misstag och erfarenheter
- Ständiga förbättringar med uppföljning och återkoppling
- Anpassning till förändringar

Säkerhetsengagemanget är viktigt

- **Säkerhetsengagemang (ledning + medarbetare)**

- Förståelse och insikt om risker och säkerhet
- Prioritering av säkerhet och syn på avvägningar
- Medarbetares delaktighet i säkerhetsarbetet

Ledningens engagemang är särskilt viktigt

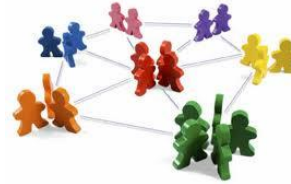
- Skapas tillit och förtroende hos personalen kring säkerhet?
- Prioriteras säkerhet även vid "svåra tider"?
- Undviks motstridiga budskap?
- Involveras personalen i säkerhetsarbetet?

Övriga förutsättningar

- **Kommunikation**

- Tillgång till och spridning av information
- Diskussion och samarbete internt
- Informationsutbyte och samverkan externt

- **Resurser och kompetens**

- Tid, personal och utrustning
- Behörigheter, kompetens och utbildning

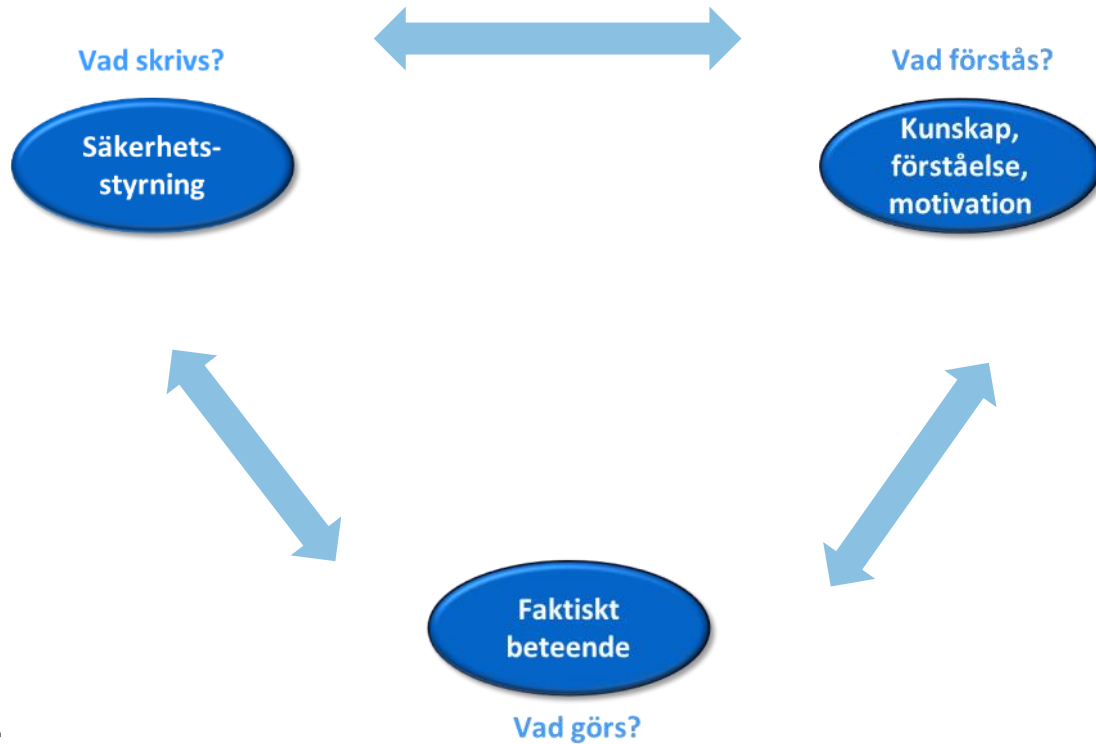

- **Systematiskt säkerhetsarbete**

- Styrning och ledning – Struktur och spårbarhet
- Proaktivt och reaktivt arbete
- Analyser av risker och orsaker
- Ansvar, befogenheter och roller

Tre samverkande faktorer

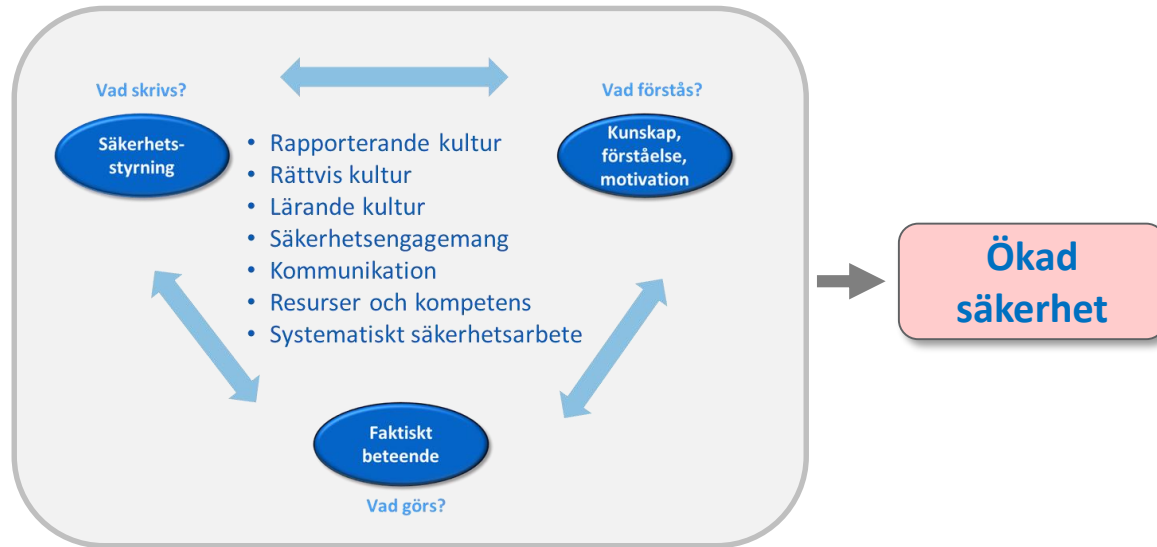
Transportstyrelsens säkerhetskulturmodell

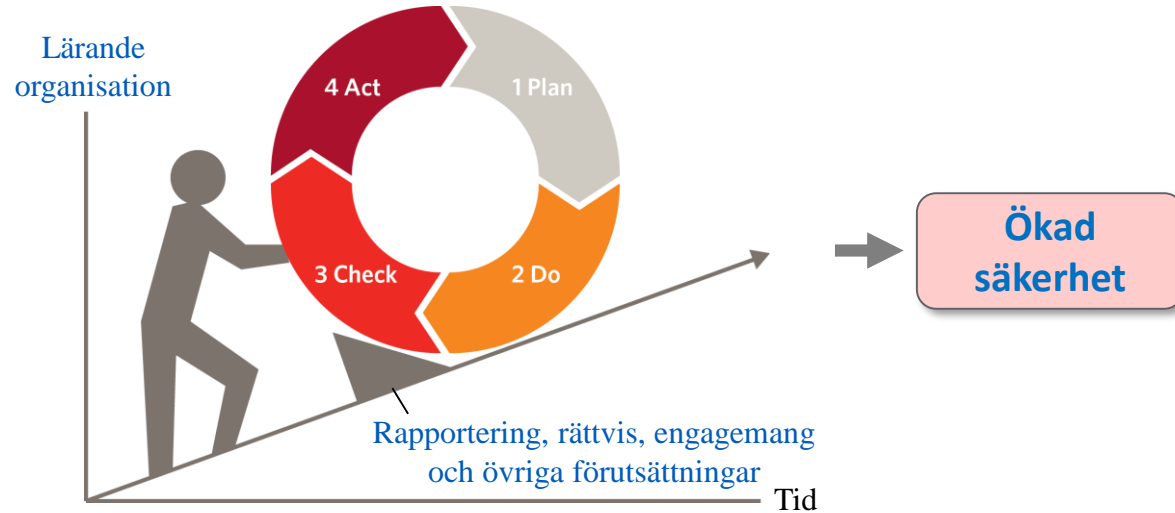
Varför är säkerhetskultur viktigt för Transportstyrelsen?

Förväntad effekt av en god säkerhetskultur

Förväntad effekt av en god säkerhetskultur

Stöd i forskning

Forskningsresultat tyder på att.....

- En organisations **säkerhetskultur samvarierar med faktisk säkerhet i verksamheten**

Vilket motiverar att.....

- TS arbetar för att påverka tillståndshavares säkerhetskultur genom bl.a. tillsyn.

Koppling till verkliga olyckor

Kebnekaise 2012

Foto: Sydsvenskan

Costa Concordia 2012

Foto: Mats Andersson/IT

Iggesund - Hudiksvall, 2023

Stöd i regelverk

ICAO

*“Annex 19 requires that both States and service providers **promote a positive safety culture** with the aim of fostering effective safety management implementation through the SSP/SMS”*

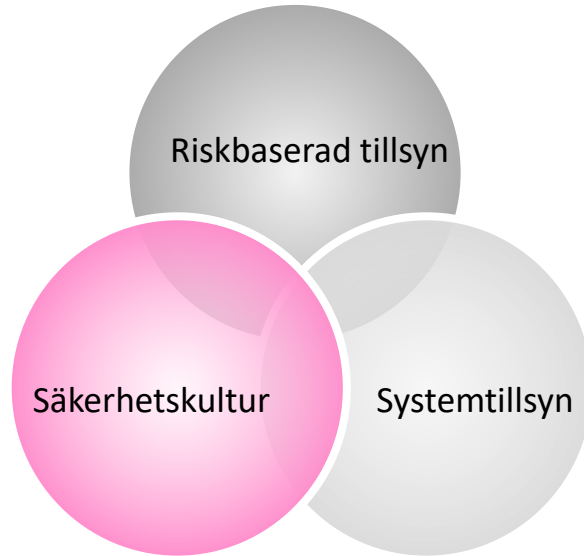
EASA

*“Each organisation established in a Member State shall, after consulting its staff representatives, adopt **internal rules describing how ‘just culture’ principles**, are guaranteed and implemented within that organisation”*
(Ref. EU-förordning 376/2014, article 16)

*“CRM-training should cover the **operator’s safety culture** and its company culture”* (Ref. EU-förordning 965/2012, AMC1 ORO.FC.115)

Säkerhetskultur - En av tre viktiga delar i TS tillsyn

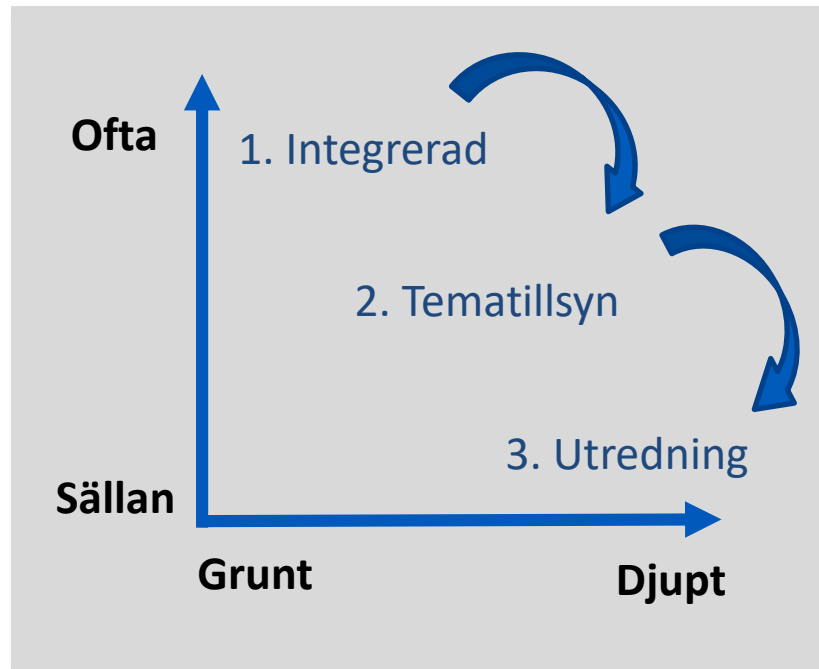

Hur kan Transportstyrelsen granska organisationers säkerhetskultur?

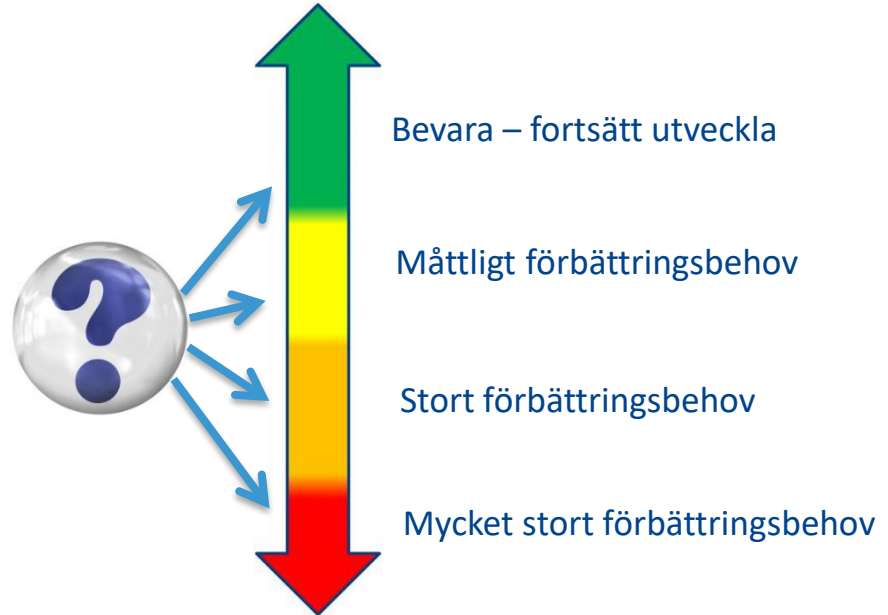
Olika "verktyg" för att granska säkerhetskultur

1. Integrerad tillsyn
2. Tematillsyn
3. Utredning

Bedömning av säkerhetskultur

Område
• Rapporterande kultur - Delaspekter
• Rättvis kultur - Delaspekter
• Lärande kultur - Delaspekter
• Kommunikation - Delaspekter
• Säkerhetsengagemang - Delaspekter
• Resurser och kompetens - Delaspekter
• Systematiskt säkerhetsarbete - Delaspekter

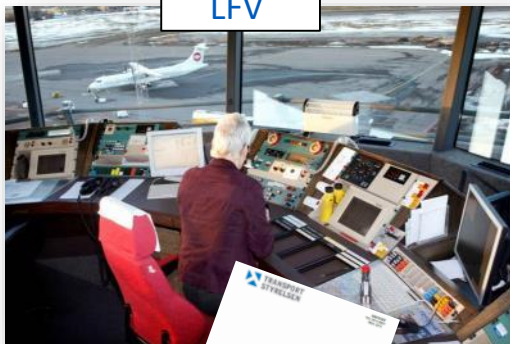
Bedömning av säkerhetskultur

Utredning och Tematillsyn

Område	Vad skrivs	Vad förstås och görs
<ul style="list-style-type: none">• Rapportering kultur - Delaspekter	<p>Granska dokument</p> 	<p>Enkäter Intervjuer</p>
<ul style="list-style-type: none">• Rättvis kultur - Delaspekter		
<ul style="list-style-type: none">• Lärande kultur - Delaspekter		
<ul style="list-style-type: none">• Kommunikation - Delaspekter		
<ul style="list-style-type: none">• Säkerhetsengagemang - Delaspekter		
<ul style="list-style-type: none">• Resurser och kompetens - Delaspekter		
<ul style="list-style-type: none">• Systematiskt säkerhetsarbete - Delaspekter		

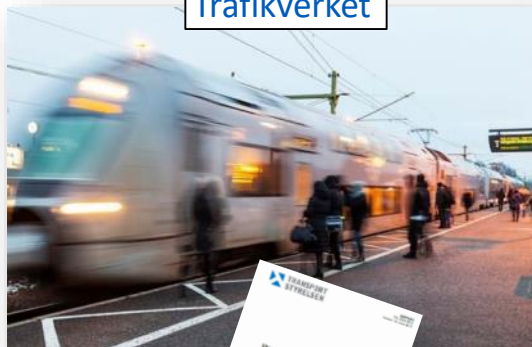
Större utredningar av säkerhetskultur

LFV

2014/15

Trafikverket

2016/17

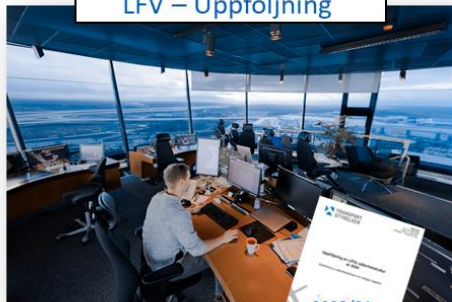
Sjöfartsverket

2019

”Utredning - light” av säkerhetskultur

LFV – Uppföljning

Allmänflyg

Fallskärm

Tematillsyn har genomförts mot...

Flygplats i norra Sverige

Spårtrafikföretag

Svenska "Polarrederier"

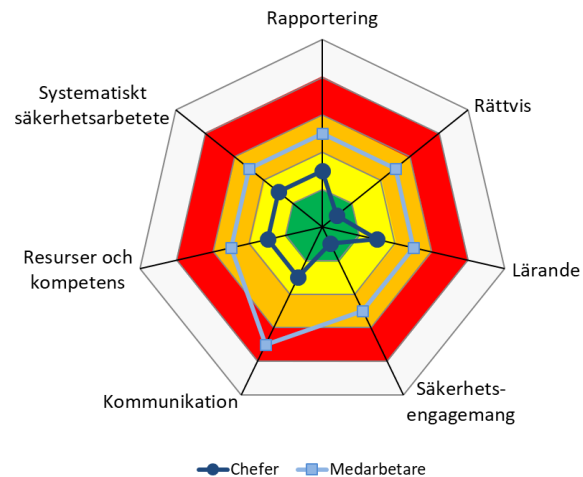
Ex på utfall från en Tematillsyn

(Fiktivt utfall baserat på liknande case från spårtrafik)

Chefer

Medarb

Säkerhetskulturområden och delaspekter	Del- aspekter	Omr.	Del- aspekter	Omr.
1. Rapportering				
a. Att man rapporterar. Att man kan och vet vad och hur	Grön	Yellow	Orange	Orange
b. Uppmuntran att rapportera	Grön	Yellow	Yellow	Orange
c. Återkoppling till den som rapporterar	Orange	Yellow	Red	Orange
2. Rättvis kultur				
a. Rättvis behandling samt att våga rapportera	Yellow	Grön	Orange	Orange
b. Tydlig gräns mellan acceptabelt och oacceptabelt beteende	Grön	Grön	Orange	Orange
3. Lärande kultur				
a. Kontinuerligt lärande och förbättringsarbete	Yellow	Yellow	Orange	Orange
b. Anpassning till förändringar utan försämrad säkerhetsnivå	Yellow	Yellow	Orange	Orange
4. Säkerhetsengagemang				
a. Högsta ledningen och övriga chefers säkerhetsengagemang	Grön	Grön	Orange	Orange
b. Medarbetares säkerhetsengagemang	Grön	Grön	Yellow	Orange
c. Medarbetares delaktighet i säkerhetsarbetet	Yellow	Grön	Red	Orange
5. Kommunikation				
a. Intern kommunikation	Yellow	Yellow	Red	Red
b. Extern kommunikation	Orange	Yellow	Red	Red
6. Resurser och kompetens				
a. Tid, personal och utrustning	Yellow	Yellow	Red	Orange
b. Behörigheter, kompetens och utbildning	Yellow	Yellow	Orange	Orange
7. Systematiskt säkerhetsarbete				
a. Styrning och ledning av säkerhetsarbete	Yellow	Yellow	Orange	Orange
b. Proaktivt och reaktivt arbetssätt	Yellow	Yellow	Red	Orange
c. Analyser	Orange	Yellow	Red	Orange
d. Ansvar, befogenheter och roller	Grön	Yellow	Orange	Orange

Erfarenheter från tillsyn av säkerhetskultur

- Bra **dialog** kring säkerhetskultur
- Bra **helhetsbild** över säkerhetsarbetet
 - får en bild av hur brister hänger ihop och påverkar varandra
- Fokus på både **styrkor och svagheter**
- Fångar vad som ”**förstås och görs**” - inte bara vad som ”skrivs”
- **Mervärde** enligt både Transportstyrelsen och berörda organisationer
- **Stödjer** organisationers egna lärande
- Kombination **enkät och intervjuer**:
 - många kan komma till tals
 - fångar olika typer av uppfattningar
 - enkät indikerar fokusområde för intervjuerna
- Krav på **SMS underlättar** granskning av säkerhetskultur

Tack för uppmärksamheten

Sixten.nolen@transportstyrelsen.se